

כתובות קא

משה שווערד

1. שערים מצויינים בהלכה

ולא בלאות. פרש"י שחקי בגדים שהביאה לו בשומא ולבשן הוא אינו מחזירן לה ביציאתה. ובתשו' הריב"ש (סי' שסח) כתב, דאע"ג דלשון בלאות נופל על בגדים וכלים, אבל ה"ה כל הנכסים שהם בעין ונקט בלאות משום דאורחא דמילתא הכי.

2. רישב"א על כתובות דף ק/ב

ואם מתחילה נשאה לשם אילונית יש לה כתובה. פירוש חדא מינייהו נקט והוא הדין שיש לה פירות ומזונות ובלאות, ומדלא מפליג תנא אלא באילונית בלחוד ש"מ דשניה אפילו הכיר בה אין לה כתובה ופירות ומזונות... ובלאות...

3. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף ק עמוד ב

מתני' אם מתחילה נשאה לשם אילונית וכו'. וידוע מה שביאר הר' ר' העשיל בפסוק אצל אבימלך ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא, ולכאן' מה ענין נביא לזה שהיא א"א (ועי' בגמ' ב"ק צ"ב) וביאר דשמא יאמר אבימלך הרי אברהם קידשה ולא ידע שהיא אילונית ולבסוף נודע שאילונית היא, וא"כ בטלו הקידושין, ולא אשת איש היא, ע"ז קאמר כי נביא הוא וידע שהיא אילונית ואעפ"כ נשאה וודאי שא"א היא.

4. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף פה/ב

ומפני מה אמרו שניות מדברי סופרים אין להן כתובה מפני שהוא כשר והיא כשרה וכל מקום שהוא כשר והיא כשרה קנסו אותה כתובה רבי אומר הללו דברי תורה ודברי תורה אין צריכין חיזוק והללו דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק דבר אחר זהו מרגילה וזו היא מרגילתו

5. דבר יעקב מסכת כתובות דף ק עמוד ב

ט] גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - הרע"ב [יבמות פ"ט מ"ג] מקשה לפי הטעם בגמ' ביבמות שאין לשניות כתובה כיון שאיסור שניה הוא מדרבנן, ודברי סופרים צריכים חיזוק, א"כ קשה שגם חלוצה לכהן הדיוט אסורה מדרבנן ולמה לא קנסוה להפסיד כתובתה. ומתרץ הרע"ב שעשאוה כשל תורה לדין זה. התויו"ט מקשה למה עשו חלוצה כשל תורה יותר מהשניות. עוד מקשה התויו"ט דמפורש בגמ' [יבמות פה ב] שאה"נ לפי מ"ד שאין לשניות כתובה כיון שאיסור שניה הוא מדרבנן, ודברי סופרים צריכים חיזוק, ה"ה דלחלוצה אין כתובה. והא דתני לה בהדי גרושה כתב הב"י [סימן קטז] והכס"מ [אישות כד - ד] דשיגרא דלישנא הוא שכן דרך הש"ס בכל מקום להזכיר חלוצה בהדי גרושה [כמש"כ התוס' מכות יג. ד"ה גרושה]. עוד תירץ שהמשנה ס"ל כמו מ"ד שהטעם הוא משום שזו היא מרגילתו וזה הוא מרגילה, ולפ"ז חלוצה יש לה כתובה כיון שהוא מרגילה והיא אינה מרגילתו כיון שולדה פסול מדרבנן. ומוסיף הכס"מ לדינא לא קיי"ל כן אלא קיי"ל כרבי, [ועיין בב"ש [סימן קטז - א] שהאריך האם קיי"ל כרבי או כרשב"א].

6. רש"י על כתובות דף ק/ב

ממאנת אינה צריכה להמתין שלשה חדשים - לאחר מיאונה דעקרתניהו לנשואין ואינה בכלל שאר תקנות שגזרו חכמים לכל שאר הנשואות שצריכות להמתין אחר יציאתן מבעליהן שלשה חדשים:

7. חדושי רבי חיים הלוי על הלכות אישות פרק ב הלכה ט

וביאור הדבר נראה, דודאי דין המיאון הוא הפקעה על עיקר הקידושין למפרע, אלא דמ"מ לא מהניא הפקעת המיאון לענין שנימא דגם בשעתה קודם המיאון לא היו הקידושין חלין וקיימין בה אז, כי אם רק דלאחר המיאון דיינינן לה מכאן ולהבא כאילו לא נתקדשה מעולם, וע"ז הוא דמהניא הפקעת המאון, ועל כן לענין איסור קרובים, שפיר אמרינן דכיון דהשתא ע"י המיאון הופקעו הקידושין למפרע, על כן שפיר היא מותרת בקרוביו והוא מותר בקרובותיה, כיון דדיינינן לה השתא כאילו לא נתקדשה מעולם, משא"כ לענין זכותו במציאתה ומעשי ידיה והפרת נדריה שקודם המיאון, בזה אמרינן דמאחר דהנישואין בשעתן היו חלים וקיימים אז, על כן שפיר זכה בהן בשעתן ולא מהניא ע"ז כלל הפקעת המיאון, וכמו שנתבאר דלענין דין הנישואין בשעתן לא מהניא הפקעת המיאון למפרע:

אשר לפ"ז נראה בבת הממאנת דפסק הרמב"ם דיש לה מזונות, מ"מ הדין בזה חלוק, דכל זה הוא דוקא אם זכיתה בתנאי המזונות הוא חייל קודם שמיאנה בעוד שהנישואין קיימין אז הוא דיש לה מזונות, אבל אם כל זכיתה של הבת בתנאי המזונות צריך לחול רק אח"כ לאחר שכבר מיאנה, אז אמרינן דכיון דהמיאון מפקיע את הנישואין למפרע, ומשעת המיאון דיינינן לה כאילו לא נתקדשה מעולם, א"כ ממילא דלא תוכל עוד לזכות גם בתנאי המזונות:

8. תוספות מסכת כתובות דף קא עמוד א ד"ה כללו של

כללו של דבר אינה כאשתו כו' - מצינו למימר דאתיא לרבווי דאם היא בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה ואם היא בת כהן לישראל תאכל דהכי תנן בפ"ב ב"ש (יבמות קז:): ר' אליעזר אומר אין מעשה קטנה כלום בת ישראל לכהן לא תאכל בת כהן לישראל תאכל.

9. מהרש"א דף קא/א

תוס' בד"ה כללו של דבר אינה כו' דאתיא לרבווי כו' עכ"ל. דליכא למימר דאתי לרבווי כתובה דאין לה לר"א דלא איצטריך דכ"ש הוא כיון דמדידה לדידה לית ליה מכל שכן מדידה לדידה דלית לה כדמסיק הך סברא לר"י ולהכי לר' יהושע לא איצטריכו לפרש דאתי לרבווי כיון דאיכא לרבווי כתובה דיש לה אליבא דשמואל ודו"ק:

10. תוספות מסכת כתובות דף קא עמוד א ד"ה ובהפרת נדריה

ובהפרת נדריה – [1] היינו משהגיעה לעונת נדרים דאי לאו הכי אין נדרה נדר [2] ואפי' אם תמצא לומר מופלא הסמוך לאיש דאורייתא דאיבעיא לן בנדה (דף מו:): אתי שפיר הא דיכול להפר אף על גב דליכא הכא אלא נשואין דרבנן דכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת דכי האי גוונא מתרץ התם אמילתא אחריתי ולדברי רבי יהושע לא תיקשי היאך מיטמא לה אם כהן הוא הואיל והנשואין לא הוו אלא מדרבנן וי"ל דמיטמא לה משום מת מצוה הואיל ויורשיה לא ירתי לה קריא ולא ענו היא דהכי מתרץ בהאשה רבה (יבמות דף פט:): אמילתא אחריתא.

• חדושי רע"א על כתובות דף קא/א

תד"ה ובהפרת נדריה כו' אע"ג דליכא כו' נשואים דרבנן כו' ע"ד בעלה נודרת. מסתפקנא אם אחר שהפיר לה מיאנה אם חוזרת ונאסרת כיון דהמיאון עוקר הנשואין מעיקרון בטל ההפרה למפרע ולא מהני בזה ע"ד בעלה נודרת דהוא רק בסוף דהוי בעל מדרבנן אף בזה למפרע לא הוי בעל כלל, ויהיה באמת הדין דעד שתגדל צריכה ליהזר בנדרה דשמא תמאן ובטלה ההפרה למפרע.

❖ דבר יעקב מסכת כתובות דף קא עמוד א

א] תד"ה ובהפרת וכו' אתי שפיר הא דיכול להפר אף על גב דליכא הכא אלא נשואין דרבנן דכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת - רע"א מסתפק מה הדין אם היא נדרה ובעלה הפר לה ואח"כ מיאנה, האם אמרינן שהיא חוזרת ונאסרת משום שעכשיו מתברר למפרע שהוא לא היה בעלה וממילא לא שייך לומר על דעת בעלה היא נודרת. [1] ולכאורה י"ל דבכל מקרה היא נדרה על דעתו אף על פי שאח"כ מתברר שלא היה בעלה. מיהו כתב הר"ן [בנדרים עג ב] שמי שנדר על דעת חבירו, אין חבירו יכול להתיר הנדר, ודוקא באשה הוי גז"כ שהבעל מיפר כיון שהיא נדרה על דעתו, אבל בנודר על דעת חבירו לא חידשה תורה...

הקובה"ע [סימן כו - א] והדרכ"ד [נדרים] ושי' ר' דוד [נדרים אות קצג] תירצו דהר"ן נזהר מזה במה שכתב כל הנודרת על דעתו חיילא הך גזה"כ, וכוונתו דהתורה ירדה לדעת נשים [יותר מבאדם אחר] שהן תולות בדעת בעליהן, וכשיש גמירות דעת כזה איכא גזה"כ שיכול להפר, ולכן בקטנה נשואה שסבורה שהוא בעלה, היא תולה בדעתו כמו כל בעל, ושוב איכא גזה"כ.

הדרכ"ד מביא רע"א אצלנו שמסתפק היכא דמיאנה בסוף האם ההפרה מתבטלת למפרע. וכתב הדרכ"ד שלפי סברת הר"ן ההפרה אינה מתבטלת.
[2] הגר"ח [אישות ב - ט הנ"ל ק: אות ו] כתב שאם הפר לה נדריה בעודה תחתיו ואח"כ מיאנה אין ההפרה מתבטלת, כיון שתקנת המיאון היתה שעוקרת הקידושין מכאן ולהבא למפרע, אבל לגבי דינים שעד עכשיו אין המיאון עוקר למפרע, ולכן מהני ההפרה של הבעל שהיה לפני המיאון.

הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף קא עמוד א

• ומיטמא לה. ומבואר בגמ' ביבמות (פ"ט ב) כיון דכולם מסתלקים ממנה מאחר שאינם יורשים אותה, א"כ הוה מת מצוה והקשו דא"כ הרי כה"ג מיטמא למת מצוה, ולמה לא יטמא לאשתו לעולם, דמאחר שירשה ד"ת [ואף להרמב"ם בקנין מה"ת] וממילא נימא דמסתלקין קרוביה מקבורתה ונשאת מת מצוה שבעלה כה"ג מיטמא לזה, ות' דמאחר שהירושה הוא מה"ת אין הקרובים מקפידים על כך ומתעסקים בקבורתה, ומשא"כ קטנה שהכל הוי מדרבנן, הרי קרוביה מקפידים שמפקיעים ממונם מהם כביכול ומסתלקים ממנה. אכן וודאי שאין הטעם דהיא מת מצוה ממש ולא תליא אי קריא ולא עני וכו', אלא דחכמים עקרו בזה דבר מה"ת וכמו"ש בתוס' יבמות שם ד"ה כיון, ורק טעם תקנ"ח היה דהיא בגדר מת מצוה.

11. חדושי הריטב"א מסכת כתובות דף קא עמוד ב

הנושא את האשה ופסקה עמו שיזון את בתה ה' שנים חייב לזונה ה' שנים. **פירוש אף על פי שלא פסק אלא באמירה בעלמא כיון שעמדו וקדשו ע"פ אותם תנאים** כדאיתא בגמ', **וגרסינן בירושלמי (ה"א) חייב לזונה חמש שנים ראשונות בין ביוקר בין בזול** היו ביוקר והוזלו אם הוא גרם נותן ביוקר אם היא גרמה נותן בזול היו בזול והוקרו בין היא גרמה בין הוא גרם נותן בזול היא הבת לא עולה ולא יורדת, ע"כ, ושמעינן מן הירושלמי הזה כי המתחייב לעשות דבר בשום זמן ולא פירש אימת חייב לעשות כן בזמן הבא ראשון, והטעם דמאן דמתני סתמא דעתיה על הזמן הראשון.

ושמעין ממתניתין שהמתחייב בדבר שאינו קצוב חייב, אבל הרמב"ם ז"ל (פי"א מהלכות מכירה הט"ז) כתב שאינו חייב ושאינו הכא לפי שפסק בשעת נישואין ומשעבד נפשיה מדרב גידל כשם שמתחייב בדבר שאינו ברשותו כדכתבי רבואתא ז"ל, ואין זה נכון דמסתייה לדרב גידל דמהני באמירה למאי דמהני בעלמא בקנין או בשאר הקנאות אבל מאי דלא מהני בעלמא בשום קנין לא מהני הכא באמירה מדרב גידל, **וסבור הייתי דמודה הרמב"ם ז"ל במי שקבל שכר לזון זמן ידוע שהוא חייב לזון הזמן ההוא ושלא אמר רבינו ז"ל אלא במחייב מעצמו דרך מתנה וגמילות חסדים, ואין זה נראה מדברין ז"ל דא"כ הכא הא איכא שכר שנשאת לו האשה הזאת ולא אתי עליה מרן ז"ל אלא לפי שפסק בשעת נישואין, ועוד ערב יוכיח שהלוהו זה על אמונתו, ואפ"ה אמר רבינו ז"ל (פכ"ה מהלכות מלוה ולוה הי"ג) שאם ערב בדבר שאינו קצוב ונתנו על פיו פטור, אלא ודאי דלא שני ליה למרן ז"ל בין הא להא וכן אמר לי רבינו ז"ל, ומ"מ כל רבותי חלוקין בדין זה על הרמב"ם ז"ל, וגם רבינו הרמב"ן ז"ל חולק עליו בראיות בתשובת שאלה.**

12. רמב"ם יד החזקה הלכות מכירה פרק יא

(טז) **חייב עצמו בדבר שאינו קצוב כגון שאמר הריני חייב לזון אותך או לכסות חמש שנים אע"פ שקנו מידו לא נשתעבד שזו כמו מתנה היא ואין כאן דבר ידוע ומצוי שנתנו במתנה וכן הורו רבותי.**

[**השגת הראב"ד** - בדבר שאינו וכו' א"א רבותיו הורו **ולא ידעתי מאין הורו** שהרי בגמ' הקשו מאותה משנה לריש לקיש וסייעו לרבי יוחנן והיו סבורין שאינם כשטרי פסיקאטא ור"ל הוא שמעמיד אותה בכך וכשתעיין יפה הכל דרך אחד עכ"ל]:

13. כסף משנה על הלכות מכירה פרק יא הלכה טז

חייב עצמו בדבר שאינו קצוב וכו'. הר"ן בפ' י' יוחסין כתב שהרב כתב בתשובה שלא כדעת רבינו מדאמרין התם דבנכסים שיפלו לו לאחר מכאן אדם יכול ליתן במתנה לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואע"ג דאינו יודע כמה יפול לו ומדר"מ נשמע לרבנן בדבר שלא בא לעולם וחייב דבר שאינו קצוב וכתב שעוד הביא ראיות אחרות. ומראה זו שכתב אין השגה לרבינו שסבר אפשר לו להודות שחייב לו אלף אלפי דינרי זהב ולשעבד לו מטלטלי אגב מקרקעי שקנה ושעתיד לקנות ואין לומר שמא בשעת מיתתו יהיו לו נכסים יותר שא"כ אין לדבר סוף אלא כיון שיכול לשעבד עצמו למזון רב אמרינן מגו:

• **עוד עיין מראה מקומות בסוף**

14. תוספות מסכת כתובות דף קא עמוד ב

אי דלא אמר להו אתם עדיי מאי טעמא דרבי יוחנן - הוה ליה למפטרין [1] או משום משטה אני בכך [2] או משום אדם עשוי שלא להשיע את עצמו.

15. רש"י על כתובות דף קא/ב

אתם עדיי – שאני מודה לו:

16. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף קא עמוד ב

והכא במאי עסקינן דא"ל חייב אני לך מנה בשטר וכו'. מצינו לראשונים כאן ג' דעות. [1] דעת רש"י דאיירי שכתב בשטר שחייב אני לך מנה ולא חתם, והוה בגדר הודאה לשעבר ואף על פי שלא אמר כאן אתם עידי ס"ל לר"י דכיון דנכתב בשטר אלימא מילתא דשטרא ולא איירי לפי רש"י בהתחייבות חדשה אלא הודאה על חיוב קודם.

[2] דעת ר"ת דחייב אני לך מנה בשטר היינו שכתב לו שטר כדון שחייב לו מנה ורוצה בזה להתחייב לו חיוב חדש בשטר זה לר"י מהני התחייבות זו כמו שאומר לעדים אתם עדי שאני חייב לו ה"נ אלימא מילתא דשטר שיכול להתחייב בו מנה ואף על גב דאין מטלטלין נקנין בשטר והתחייבות ממון הוה כמטלטלין מ"מ מהני הואיל וטרח וכתב בלישנא דחיובא, גמר ומשעבד נפשי'. נמצא לדעת ר"ת איירי כאן בהתחייבות חדשה שמתחייב בשטר זה, ולדבריו תקשה מה שדימו זאת דהוה ל' כאמר אתם עדי הא באתם עדי הוה גדר שהוא מודה לו על חיוב ישן והכא הרי איירי בנתחייב חיוב חדש. ודעת רש"י דגם הכא איירי בהודאה על חיוב קודם.

[3] דעת הרמב"ם (פ"א ממכירה ה"ו) וכן משמעות דברי הר"ף, שדברי הגמ' כפשטן שמודה בפני עדים שחייב לו מנה בשטר אף על פי שלא הי' חייב לו כלום הרי זה חייב שדבר זה מתנה היא ואינה אסמכתא והכא אף על פי שלא אמר לעדים אתם עידי הואיל ואמר בשטר הרי זה כמי שאומר הווי עלי עדים וחייב לשלם אף על פי ששניהם מודים והעדים יודעים שלא הי' לו אצלו כלום שהרי חייב עצמו כמו שישתעבד הערב. נמצא לדעתו דיש כאן חיוב חדש וכתב הכ"מ דיסודו של הרמב"ם דמהני הודאה להתחייב חיוב שלא היה חייב עד כה בלא קנין ומצד דינא דקנין אודיתא ...

17. דבר יעקב מסכת כתובות דף קא עמוד ב

לפי רש"י שמבאר המחלוקת לענין הודאה, כתבו הר"ן והריטב"א [וכן מבואר בטור סימן מ וכו"כ הש"ך סימן מ - ב] שרש"י לא רצה לפרש לענין התחייבות משום שרש"י סובר שא"א להתחייב בשטר, דהוי כמו מטלטלין שאינם נקנים בשטר. וכן מביא השלט"ג שיטת הריא"ז שס"ל שא"א להתחייב בשטר. שיטת הרמב"ם ... הכס"מ מבאר שהתחייבות חלה מדין קנין אודיתא, כמו היא דאיסור גירורא שמהני אודיתא [ב"ב קמט א]. גם הקה"ח [סימן מ - א] האריך להוכיח שמהני קנין אודיתא והביא ראיה מדברי הרמב"ם. והא

דבעינן בשטר [או שיאמר לפני עדים אתם עדי ובשטר הוי כאומר אתם עדי] היינו משום שרק הודאה המתקבלת כב"ד מהני בתור קנין אודיתא.

והנה הגירסא לפנינו וכן גירסת הרי"ף, הכא במאי עסקינן דא"ל חייב אני לך מנה בשטר, ולפ"ז משמע כשיטת הרי"ף והרמב"ם. גירסת רש"י, הכא במאי עסקינן בשטרא, ולפ"ז משמע כשיטת רש"י. מיהו התוס' גרסו כמו הרי"ף ואעפ"כ מפרשים כרש"י [מהר"ם שיף].

=====

=====

18. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף קא עמוד ב

מתני' הפקחים היו כותבים ע"מ שאזון את בתך חמש שנים כל זמן שאת אתי. ולכאן צ"ב מסברא שהרי גם בלא התנה הרי אומדן דעת דלא נתכוין לתת רק כשתהיה עדיין אשתו ולא שיוזנה סתם.

והנה הט"ז (סי' ס' ס"ג) האריך שם בדינא דההוא עובדא שא' כתב לבנו ולכלתו שיתן להם מזונות ודירה סך קצוב ומת בנו אחר הנישואין ותובעת כלתו חלקה במזונות ודירה אם חייב לתת לה חלקה או לא. ובפשטות הרי בלשונו נתחייב לכלתו ועכשיו שמת בנו כבר אינה כלתו, אבל אין לומר כן, שהרי במשנתנו מפורש להיפך שהרי הכא נתחייב לבת אשתו, ומבואר במתני' דדוקא אם התנה "כל זמן שאת איתי" אז אינו חייב לתת לה כשגירשה אבל בעצם הלשון שנתחייב לזון בת אשתו אין יכול ליפטר ולומר עכשו אין את בת אשתו דהרי כבר אינה אשתו שגירשתי ש"מ דאין זה סיבה מספקת להיפטר מהחייב.

עכ"פ מבואר בט"ז שחייב ליתן לכלתו חלקה, והק' שם הט"ז הא איכא תקנת ר"ת המובא בתוס' לעיל (מ"ז ע"ב תוד"ה כתב לה) באחד שכתב נדוניא לבתו ומתה בתוך שנה, שיחזיר החתן הנדוניא, וזה מאומדנא דודאי לא כתב לחתנו אלא שתהנה בתו ג"כ ממנו, וא"כ ה"נ איכא אומדנא. והאריך הט"ז לתרץ בזה כמה תירוצים, והוסיף שם נמי החכ"צ בהגהותיו בפנים הט"ז לחלק בין זה לההיא דר"ת.

אמנם האחרונים לא הסכימו לדברי הט"ז, וביארו דודאי אין חייב לתת לכלתו במקום שבנו כבר איננו דאומדנא דמוכח הוא וכסברת ר"ת בנדוניא, ולכאן מה נעשה עם משנתנו שמבואר להיפך הדברים ולא

די לן באומדנא. ולכאן ה"י נראה לבאר ע"פ מש"כ התוס' לעיל (שם ד"ה שלא כתב לה) שהקשה דכל אדם הלוקה פרה מחבירו ונטרפה וכו' ודאי דיש כאן אומדנא דאדעתא דהכא לא לקחה וא"כ כל מקח שנפסד טעות הוא אלא יסוד הדברים הוא דהיכא דתלוי הקנין גם בקונה וגם במקנה אין יכול האחד לומר דאדעתא דהכא לא קנה דהרי המקנה מכר גם אדעתא דהכא ומילתא דתליא בשנים אומדן דעת שניהם בעינן לאותו אונס דהרי המקנה לא יקנה לו אם לא יפרש לאיזה ענין אין רוצה לקנות.

ולפי"ז ה"י נראה דה"נ דהרי במשנתנו הרי לא מתחייב מרצונו אלא מרצון אשתו שזה תנאי שלה לנישואין א"כ הוה מילתא דתליא בשניהם לא שייך לומר אומדן דעת כל זמן שלא מפרש דהרי נמי תלוי בדעתה, משו"ה לא מספיק אומדן דעת דהרי גם אינו רוצה בתנאי זה כיון שהיא לא מסכימה לתנאי כזה, משא"כ במקרה של הט"ז ותקנת ר"ת, הרי האב מתחייב זה מעצמו א"כ תליא רק בדעתו משו"ה מהני אומדנא.

ולפי"ז כל יסוד ר"ת תליא דרק היכא שלא קבע החתן כתנאי לנישואין שיכתוב לה אביה נדוניא דא"כ לא הוה מהני אומדנא, וזה לא כמשמעות הפשטות שגם בכה"ג איירי דינו של ר"ת, אלא ביאר הבית מאיר (אה"ע"ז סי' קי"ד ס"ו) דודאי במקרה של ר"ת והט"ז אה"נ דתליא בדעת שניהם אבל כיון דהוה מתנה של האב נכלל באומדנא גם שאפילו שהם לא יסכימו לתנאי שהאב לא יתחייב למקרה

שתמות בתו או במקרה של הט"ז שימות בנו דגם בכה"ג רוצה בתנאו ואומדן דעתו כך הוה שאין רוצים בכה"ג ורק במשנתנו כיון דבמציאות אין כאן תנאי והרי צריך דעת שניהם, א"כ אין יכולים לומר דיש כאן אומדן דעת אפילו על הצד שהיא לא תסכים רוצה בתנאי זה דהרי יש כאן ג"כ ענין של המאכיל יתום א"כ כיון דמצידה אין כאן דבר ברור כבר לא הוה אומדן דודאי אי הוה תליא רק בבעל ודאי שלא מתחייב רק כשהיא תחתיו אבל כיון שצריך להגיע לעוד דעה דהיינו שלה, בהא כיון דיש כאן צירוף שאפשר שרוצה לזונה בלא שייכות לאם מצד דינא דלעיל כבר חסר באומדן דעת ודו"ק.

=====

=====

1. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כו עמוד ב

ביום חתנתו וביום שמחת לבו, ביום חתנתו - זה מתן תורה, וביום שמחת לבו - זה בנין בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו.

2. שמות פרשת כי תשא פרק לא

(יח) וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אֵתוֹ בְּהַר סִינַי לְחַת הַעֲדוּת לְחַת אֶבֶן כְּתָבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹקִים

3. רש"י שמות פרשת כי תשא פרק לא
ככלתו - ככלתו כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה.

4. ברכת אירוסין
התיר לנו את הנשואות ע"י חופה וקדושין... בא"י מקדש עמו ישראל ע"י חופה וקידושין

5. מהרש"א חידושי אגדות מסכת כתובות דף ז עמוד ב
פירוש ברכת אירוסין אקב"ו על העריות כו'... דמיון ישראל לגבי הקב"ה כאשה לבעלה וז"ש דהוא מקדש לו ג"כ עמו ישראל בדוגמא זו בקדושין שהיא נתינת התורה כמ"ש אל תקרי מורשה אלא מאורסה ובחופה הוא יחוד שכינתו במקדש עמנו וכמו שדרשו ביום חתונתו זה מתן תורה וביום שמחת לבו זה יום שנתחנך המשכן ודו"ק:

6. שמות פרשת יתרו פרק יט
(ד) אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וְאָבָא אֶתְכֶם אֵלַי:

7. בעל הטורים שמות פרשת יתרו פרק יט
ואביא אתכם אלי. מה אשה נקנית בכסף בשטר ובביאה (קידושין ב א) אף ישראל כן. בכסף זו ביזת הים וביזת מצרים. בשטר זו התורה שנאמר (דברים לג ד) תורה צוה לנו משה מורשה, אל תקרי מורשה אלא מאורסה (פסחים מט ב). בביאה זה שאמר (יחזקאל טז ח) ואפרוש כנפי עליך וגו' ואבוא בברית אתך.

8. ספר תשב"ץ קטן סימן תסה
נקוט האי כללא בידך כל המנהגים של חתן ושל כלה אנו למדין ממתן תורה שה' היה מראה עצמו כחתן נגד כלה שהם ישראל.

9. ערוך השולחן אבן העזר סימן לד
סעיף ד: ... [4] וי"א דזהו החופה והקדושין של כלל ישראל שנתקדשו להקב"ה בשעת מתן תורה דהחופה הוא הר סיני שכפה עלינו את ההר כגיגית ועמדנו תחת החרת תחת החופה והקדושין היא מתן תורה [רמב"ן] ואמת הוא כי מאז נתקדשנו וגם זיווג הזה בא בקדושה ושייך לברכת אירוסין של זיווג הזה ולפ"ז אתי שפיר שהקדימו החופה דכפיית ההר היה קודם מתן תורה כמפורש בתורה:

10. ילקוט יוסף שובע שמחות א הערות פרק ו - סדר עריכת הקידושין
ומה שהחתן בא אל הכלה, הוא כמו שהקדוש ברוך הוא בא ראשון להר סיני שנאמר, ה' מסיני בא, כחתן אל הכלה ואחר כך באו ישראל להר סיני.

11. משולחן רבי אליהו ברוך - על המועדים ע' רעג
ומאידך מצאנו בחינה נוספת של נישואין בקבלת התורה, שבזה כלל ישראל בבחינת חתן והתורה הקד' בבחינת כלה, והקב"ה בבחינת חותן אב הכלה. וכמו

12. משולחן רבי אליהו ברוך - על המועדים ע' רעג
ונראה לבאר ענין ב' הבחינות הללו שהם כנגד ב' תורות, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, דלגבי התורה שבכתב הקב"ה הוא בבחינת 'חתן' וכלל ישראל בבחינת 'כלה', והתורה והלוחות הם כסף או שטר הקידושין והכתובה, אולם לגבי התורה שבע"פ אז כלל ישראל בבחינת חתן והתורה בבחינת כלה.
ולפ"ז יתבארו דברי חז"ל (זוהר ויקרא עג, א) קוב"ה אורייתא וישראל חד הוא, ודבר זה נוצר ע"י הנישואין בקבלת התורה, דע"י הקידושין של הקב"ה עם ישראל היינו מתן תורה שבכתב נעשו הקב"ה וישראל חד, וע"י הקדושין של ישראל עם התורה והיינו מתן תורה שבע"פ נעשו ישראל ואורייתא חד, ושוב הוי הכל חד.